

Kleinere operaties als het aanboren van het antrum Highmori, het openen van cysten van het periost van de kaak of van het antrum en het weg nemen van naevi of kleine gezwellen met het ronde mes worden reeds nu meer en meer met de tandheelkundige boormachine verricht. De operatie wordt daardoor bekort en is veel minder pijnlijk.

Dr. C. VAN DER HOEVEN.

Zeer geachte Redacteur-Gérant!

Verschillende omstandigheden verhinderden mij, het ophelderend schrijven van Prof. PEKELHARING in n°. 7 van dit *Tijdschrift* vroeger te beantwoorden, toch hoop ik, dat U ook nu nog mij een kleine ruimte zult willen afstaan; ik zal mij tot slechts een paar hoofdpunten bepalen.

Volgens Prof. PEKELHARING heb ik zijn opstel in de Geneeskundige Bladen niet goed begrepen en dit wel door eigen schuld. Immers bij de beschouwing heeft hij slechts het oog gehad op niet-pathogene bacteriën. Natuurlijk zal ieder het met hem eens zijn, dat in die gevallen, dat een levend wezen door pathogene bacteriën *ziek* wordt, de phagocyten het lichaam niet of onvoldoende beschermd hebben. Maar nu de talloze gevallen, dat pathogene bacteriën zich wél in het darmkanaal bevinden en toch geen ziekte veroorzaken! Als de aanwezigheid van bijv. typhus- of cholera-bacillen in het darmkanaal, of van tuberkel-bacillen in de longen, of van pneumonie- en diphtheritis-bacteriën in de mondholte ook slechts in de helft der gevallen de respectievelijke ziekten noodzakelijk ten gevolge hadden, dan zou er groote kans zijn, dat er nu geen menschengeslacht meer zou bestaan. Op deze waarschijnlijk talloos voorkomende gevallen sloeg dan ook mijn opmerking, dat, als de phagocyten bacteriën van de oppervlakte van den darmwand naar binnen vervoerden, zij op deze wijze wel eens het paard van TROJE konden inhalen (natuurlijk in geval de alexinen het lichaam niet voldoende beschermen).

Conclusie: 1°. Uit het 1ste opstel van Prof. PEKELHARING volgt niet, dat hij deze bacteriën niet bedoelde, *ergo* ligt de schuld van mijn niet begripen niet aan mij;

2°. Uit zijn ophelderend antwoord aan mij blijkt, dat hij slechts niet-pathogene bacteriën bedoelde, *ergo* is volgens zijn voorstelling de functie van het lymphoïde-weefsel — beschermer tegen de minst gevaarlijke bacteriën — van weinig belang.

Ten slotte een belangrijke proef van Prof. PEKELHARING zelf 1):

Anthrax-sporen, in kleine pakjes perkamentpapier onder de huid van konijnen gebracht, stierven binnen elf dagen ten gevolge van de microbicide eigenschappen van de binnengedrongen lympe. Uit deze proef blijkt zeer duidelijk de groote waarde der alexinen als beschermers van het lichaam tegen pathogene bacteriën. Alexinen vinden we bijna in het geheele lichaam.

In den darmwand komt lymphoïde weefsel daar het meest voor, waar het gevaar voor bacteriën-invasie het grootst is. Maar is dit laatste daarom een

1) *La semaine médicale* 12e année n°. 63 pag. 503.

bewijs voor Prof. PEKELHARING's theorie? Stel, dat Nederland in oorlog is met een ander land, dan zullen in het algemeen de meeste officieren van gezondheid daar zijn, waar het grootste gevaar bestaat, dat de vijand ons zal aantasten, omdat we daar de grootste troepenmachten tot tegenweer moeten hebben; maar dit bewijst niet, dat officieren van gezondheid dienen om het land te verdedigen. Eveneens zou het aanwezig zijn van het lymphoïde weefsel op bedoelde plekken te rijmen zijn met de onderstelling van sommigen, dat de phagocyten slechts de lijkbezorgers zijn der bacteriën, nadat deze door de alexinen gedood (of verzwakt) zijn. De eenige juiste gevolgtrekking, die we uit prof. PEKELHARING's opmerkingen kunnen maken, is deze: als werkelijk de phagocyten, zooals sommigen meenen bewezen te hebben, de beschermers van het lichaam tegen bacteriën zijn, dan is hiermede in overeenstemming de verdeling van het lymphoïde weefsel in dit lichaam.

Eindelijk moet ik nog de opmerking maken, dat ik volstrekt niet de leer der phagocytose heb willen bestrijden 1): mijn doel is alleen geweest, opmerkzaam te maken op gapingen in het betoog van Prof. PEKELHARING, een betoog voorkomende in een tijdschrift, dat volgens den prospectus dient „om den „practischen geneesheer in kennis te stellen met het nieuwe, wat voldoende „is afgewerkt, wat goed genoeg is om de grenzen van laboratorium of kliniek „te overschrijden”, dat dus bestemd is voor artsen, die verondersteld worden, niet op de hoogte te zijn van bijv. den tegenwoordigen stand van de leer der phagocytose. In zulk een (alhoewel overigens zeer te waardeeren) opstel zou m. i. wel degelijk door het bespreken van de rol der alexinen een stap verder gedaan zijn tot het *juistere* begrip der zaak.

Met de meeste hoogachting heb ik de eer te zijn
Willemsoord, 7 Maart 1894.

Uw Dw. Dr.
S. A. VAN LEEB.

BERICHTEN.

BUITENLAND.

LONDEN. — Herkenning van misdadigers. De Engelsche Regeering heeft over dit onderwerp een belangrijk rapport van een ad hoc benoemde commissie ontvangen. Men kent het systeem, uitgevonden door Dr. BERTILLON, dat in Frankrijk bestaat. Volgens dit stelsel wordt ieder gevangene geplaatst in een bepaalde classe, naar zijn hoofd lang, van mid-

1) De indruk, dien ik van den oogenblikkelijken stand der quaestie gekregen heb, is, dat de natuur meerdere pijlen op haren boog heeft, dat zij het lichaam op verschillende wijzen tracht te beschermen tegen den schadelijken invloed van bacteriën, en wel èn door alexinen èn door phagocyten èn waarschijnlijk nog door andere hulpmiddelen; dat echter het aandeel, dat elk daarvan in den strijd heeft, nog niet voldoende bekend is.